

**Ajuntament
de Barcelona**

MESURA DE GOVERN

CAP A UNA POLÍTICA PÚBLICA DE CULTURA I EDUCACIÓ

Barcelona, desembre de 2018

**BC
N**

Sumari

1	Presentació	4
2	Introducció i context	6
3	El per què d'una mesura de govern	10
4	Finalitats i objectius generals de la mesura	16
5	El desplegament de la mesura	20
6	Línies d'actuació	24
6.1	Elaboració d'un pla d'acció	25
6.2	Lideratge i impuls interadministratiu de la mesura	28
6.3	Línia específica de subvencions de cultura i educació	29
6.4	Ampliació de les funcions del centre de recursos pedagògics de sant andreu com a centre de recursos artístics de barcelona	29
6.5	Convocatòria unificada de projectes al consorci d'educació de barcelona	29
6.6	Ampliació de la xarxa d'escoles municipals de música de Barcelona	30
6.7	Consell d'innovació pedagògica. El projecte "Oportunitats"	31
6.8	Projecte comú d'indicadors de cultura i educació	31
+	Annex	32

1

Presentació

Mesura que sorgeix de la necessitat de coordinar-se entre agents culturals i educatius de la ciutat per abordar problemàtiques complexes de manera conjunta

Una iniciativa inèdita a la ciutat que vol abordar de manera integral la relació entre la cultura i l'educació

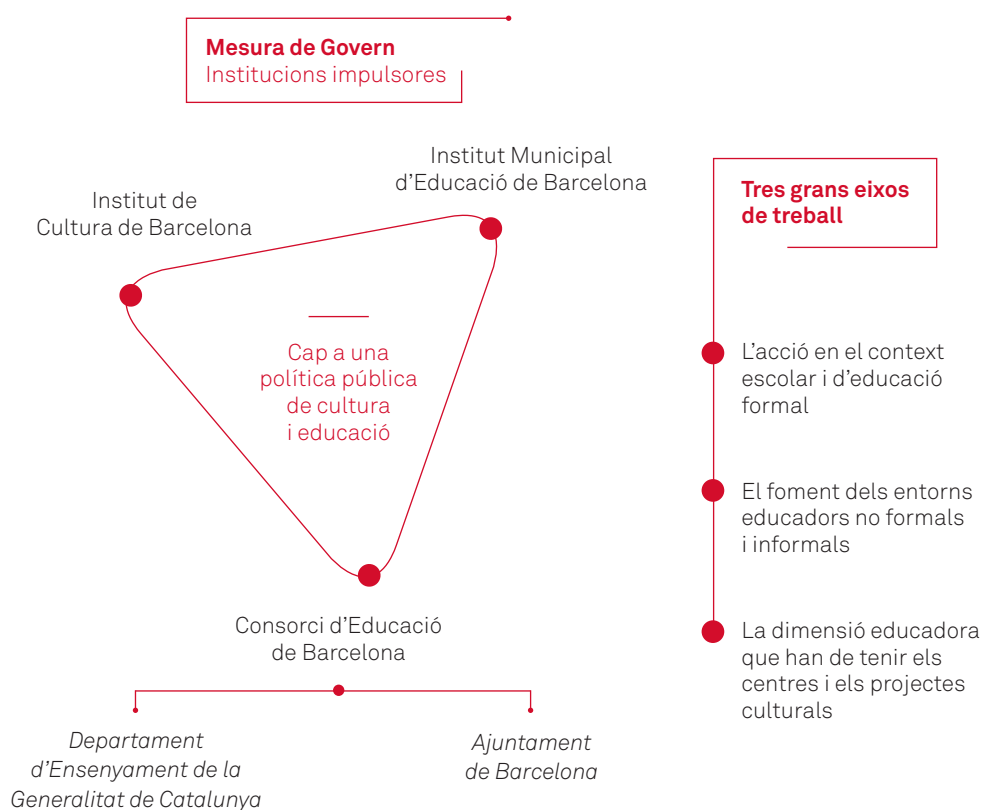

Estructuració de la Mesura de Govern:

1. Justificació de la necessitat d'aquesta iniciativa
2. Formulació de les finalitats i els objectius generals
3. Desenvolupament de tres gran eixos de treball
4. Elaboració d'un Pla d'Accions

Aquesta mesura de govern suposa un primer pas en el desenvolupament d'una política pública transversal en els àmbits de cultura i educació a Barcelona. Es pretén donar resposta a la necessitat de coordinar-se entre agents culturals i educatius de la ciutat per abordar problemàtiques complexes de manera conjunta. Així ho entenen les àrees municipals i les institucions que han liderat conjuntament l'elaboració d'aquesta proposta: l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, l'Institut de Cultura de Barcelona i el Consorci d'Educació de Barcelona (format pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona). La mesura de govern s'ha elaborat amb una metodologia basada en la transversalitat, la cooperació entre administracions i la construcció d'una visió compartida entre els àmbits cultural i educatiu.

El document presenta les bases per a l'orientació general d'una política cultural i educativa. En primer lloc, es justifica la necessitat d'aquesta iniciativa inèdita a la ciutat de Barcelona. A partir del diagnòstic, es formulen les finalitats i els objectius generals de la mesura de govern. Es desenvolupen tres grans eixos de treball que han de permetre abordar de manera integral la relació entre la cultura i l'educació: l'acció en el context escolar i d'educació formal, el foment dels entorns educadors no formals i informals i, finalment, la dimensió educadora que han de tenir els centres i els projectes culturals. Per acabar, es planteja el compromís d'impulsar l'elaboració d'un pla d'accions i dels recursos necessaris per al seu desplegament que permeti concretar aquests eixos de treball. Aquest Pla d'accions es definirà tenint en compte la diversitat d'agents culturals i agents educatius que desenvolupen experiències significatives a la ciutat tant des de la iniciativa pública com de l'associativa i la privada. La política cultural i educativa de ciutat requereix la coordinació intraadministrativa (diferents àrees de l'Ajuntament de Barcelona), interadministrativa (amb el Consorci d'Educació de Barcelona) i amb la ciutadania.

2

Introducció i context

Les desigualtats en la renda familiar dels barcelonins són conegudes: determinats barris més benestants de la ciutat multipliquen per cinc la renda dels barris més desafavorits

L'abril de 2017 es va aprovar l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats de Barcelona 2017-2027

Barcelona és una ciutat rica en recursos, comunitats i persones actives en els àmbits cultural i educatiu. Existeixen nombrosos projectes que posen de relleu el valor de l'acció cultural i educativa. Tot i això, la ciutat està marcada per profundes desigualtats socials. Les desigualtats en la renda familiar disponible són prou conegudes: determinats barris més benestants de la ciutat multipliquen per cinc la renda dels barris més desafavorits¹. Aquestes desigualtats de renda repercuteixen en la salut de la població. Per exemple, la diferència en l'esperança de vida de la població entre barris de més i menys nivell socioeconòmic pot arribar als 6 anys².

En l'àmbit educatiu, les dades confirmen aquesta diagnosi: els contextos familiars i territorials són determinants pel que fa a les oportunitats educatives. Els barris de la ciutat presenten diferències notables en els nivells de capital instructiu i de renda, fet que està lligat estretament a fenòmens com la segregació escolar³.

En aquest sentit, cal tenir present que el passat mes d'abril de 2017 es va aprovar l'Estratègia d'inclusió i de reducció de les desigualtats de Barcelona 2017-2027 amb l'objectiu de plantejar les línies d'acció que cal desplegar conjuntament entre les diferents institucions i agents socials que conformen l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.

Entre aquestes desigualtats, també hi ha les que tenen a veure amb el **dret a participar en la vida cultural a la ciutat**. Però parlar de desigualtats en l'àmbit cultural requereix algunes puntualitzacions. En primer lloc, cal tenir present que la participació en la vida cultural a una ciutat no es limita a les activitats promogudes per les administracions públiques. Hi ha molta més participació cultural que la vinculada estrictament a les institucions culturals. En aquest context, tradicionalment, les polítiques culturals s'han desplegat de manera diferent a les polítiques públiques de caràcter universalista, com per exemple la salut o l'educació, desenvolupades des de la responsabilitat pública de garantir uns drets fonamentals i, per tant, incorporant necessàriament la desigualtat com una de les seves preocupacions centrals.

En segon lloc, la mateixa definició de cultura és objecte de debat permanent. La cultura és indestriable de la diferència, és el territori de les diferències múltiples que existeixen en una societat: origen, edat, identitat, gènere, ètnia, orientació sexual, entre d'altres. En ocasions, aquestes diferències es reconeixen i la cultura suposa un terreny per a la inclusió en la diversitat. En d'altres, les pràctiques culturals exclouen la diferència i acaben generant desigualtats.

¹ Ajuntament de Barcelona (2017). *Distribució territorial de la renda familiar disponible per càpita a Barcelona*. Gabinet Tècnic de Programació.

² Agència de Salut Pública de Barcelona (2017). *La salut a Barcelona 2016*. Agència de Salut Pública de Barcelona.

³ Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2017). *Oportunitats educatives a Barcelona 2016: l'educació de la infància i l'adolescència a la ciutat*. Institut Infància i Adolescència de Barcelona.

Les polítiques culturals públiques tenen una clara responsabilitat pel que fa al compliment dels drets culturals

Les desigualtats en la participació i l'accés cultural estan determinades per factors socials i econòmics múltiples

En qualsevol cas, les polítiques culturals públiques tenen, avui, una clara responsabilitat pel que fa al compliment dels drets culturals, tal com expliciten acords internacionals, així com normativa autonòmica i local (veure annex). En aquest sentit, tot i tenir menys visibilitat que en dimensions com les apuntades prèviament (les socioeconòmiques, educatives, o de salut), també són evidents les desigualtats en l'àmbit de la participació cultural a Barcelona. Un exemple és la utilització de serveis municipals. Mentre que el 75% de la població de nivell socioeconòmic alt participa en activitats culturals de manera habitual, aquesta xifra només arriba al 33% entre la població de menys recursos. Aquest tipus de desigualtat es reproduïx en l'àmbit de territori, amb diferències marcades entre barris o entre edats, amb la participació de les persones grans significativament per sota de la mitjana de la ciutat⁴. D'altra banda, a Barcelona **també existeixen desigualtats en la pràctica cultural**. A la ciutat, mentre que el 20% dels menors de 16 anys d'estrat social baix no practica activitats culturals i d'oci de manera regular (inclosa la pràctica d'un instrument musical), aquest percentatge és només del 4% entre els menors de l'estrat social més alt⁵.

Evidències de les desigualtats en l'àmbit de la participació cultural a Barcelona

Participació en activitats culturals de manera habitual

Menors que no practiquen activitats culturals i d'oci de manera regular

Així doncs, les desigualtats en la participació i l'accés cultural estan determinades per factors socials i econòmics múltiples (nivell educatiu, recursos econòmics, territori, etcètera) i acostumen a reproduir-se en les diferents disciplines artístiques (música, arts escèniques, dansa, etcètera). Alhora, les desigualtats socials i d'oportunitats, entre les quals hi ha les educatives, estan condicionades també per la participació (o no) en activitats culturals d'aquests infants o joves.

L'actuació de les institucions públiques en els àmbits cultural i educatiu i, en concret de l'Ajuntament de Barcelona, pren un sentit especial per fer front a aquestes desigualtats. Es tracta, en definitiva, de desigualtats en l'assistència a activitats culturals, però també en les oportunitats per a la pràctica activa per part de la ciutadania i, també, en la participació de les persones en grups i comunitats que esdevenen agents culturals actius.

⁴ Ajuntament de Barcelona (2016). *Enquesta de Serveis Municipals de Barcelona (2016)*. Gabinet Tècnic de Programació.

⁵ Institut Infància i Adolescència de Barcelona (2017). *Oportunitats educatives a Barcelona 2016: l'educació de la infància i l'adolescència a la ciutat*. Institut d'Infància i Adolescència de Barcelona.

L'actuació de l'Ajuntament de Barcelona en els àmbits cultural i educatiu pren un sentit especial per fer front a aquestes desigualtats

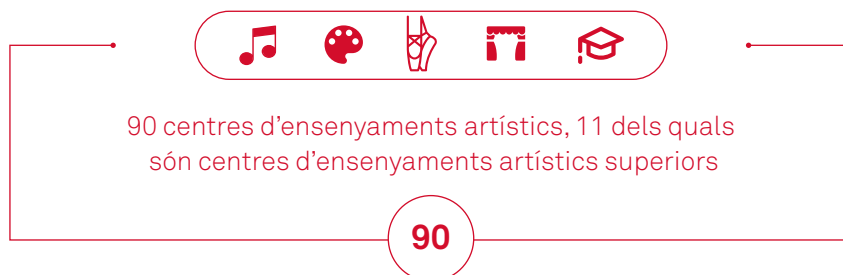
Centres i equipaments educatius i culturals (públics i privats) de Barcelona

EDUCACIÓ

Sistema educatiu

Dades any 2017

Font: mapaescolar.gencat.cat

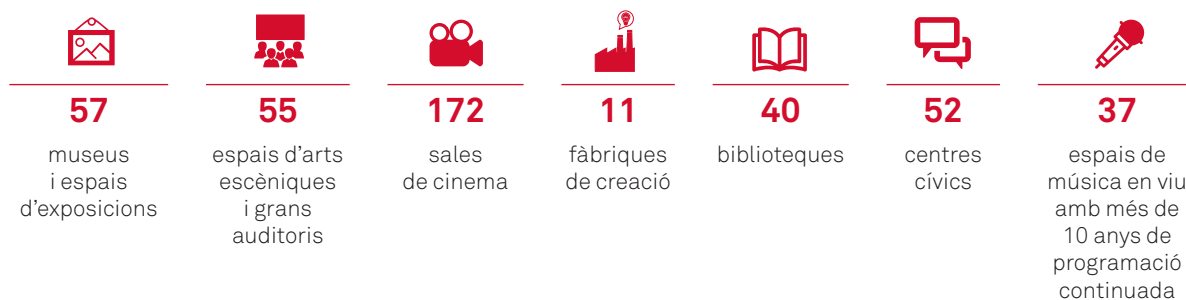
9
Mesura de govern

CULTURA

Sistema cultural

Dades any 2017

Font: Observatori de Dades Culturals. Ajuntament de Barcelona

3

El per què d'una mesura de govern

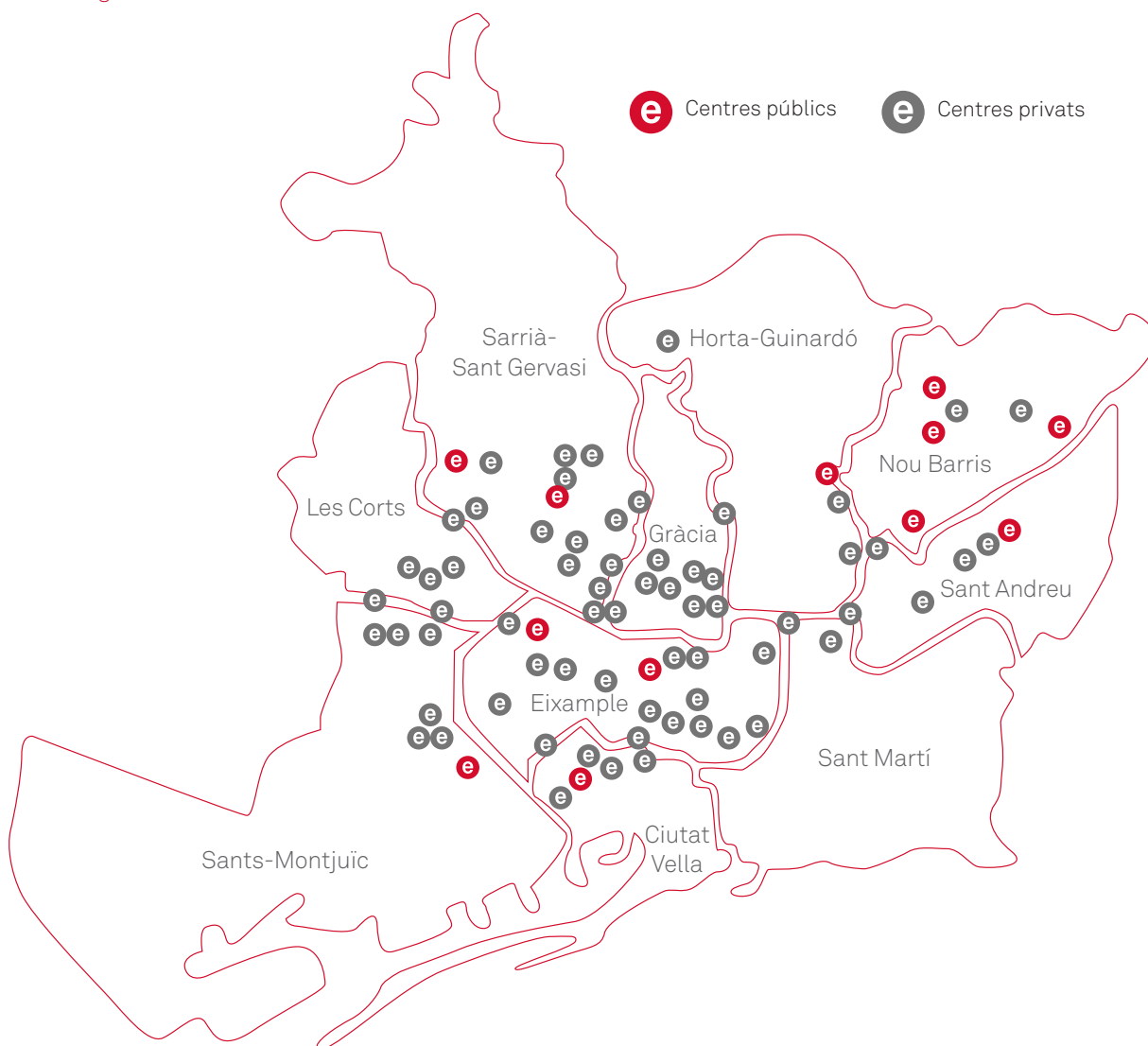
Les polítiques públiques locals tenen la responsabilitat de promoure la igualtat d'oportunitats pel que fa al dret a contribuir a la vida cultural de la ciutat

L'oferta d'educació, formació i ensenyaments culturals i artístics presenta dèficits importants pel que fa a la distribució territorial, que és molt desigual

En concret, una mesura de govern que plantegi una nova manera de vincular la cultura i l'educació ha de promoure la igualtat d'oportunitats pel que fa al dret a contribuir a la vida cultural de la ciutat. I per fer-ho, la formació, les activitats d'ensenyament i aprenentatge de les arts tenen un paper central. Així ho corrobora l'Agenda 21 de la Cultura. És responsabilitat de les polítiques públiques locals (i la seva competència segons la Carta Municipal de Barcelona) garantir aquesta participació a través de l'educació d'infants i joves i la formació al llarg de la vida.

En el cas concret de Barcelona, tot i els esforços d'una multiplicitat d'agents, així com l'existència de projectes consolidats, l'oferta d'educació, formació i ensenyaments culturals i artístics presenta dèficits importants pel que fa a la distribució territorial, que és molt desigual. D'una banda, determinats barris de la ciutat concentren l'oferta privada i també, en bona mesura, la pública. Això es pot observar en el mapa número 1, que presenta la distribució a Barcelona dels centres reglats d'ensenyaments artístics amb algun tipus de reconeixement o homologació per part de les institucions competents.

MAPA 1. Centres reglats d'ensenyaments artístics (públics i privats, amb algun tipus de reconeixement formal)

Font: Consorci d'Educació de Barcelona

Elaboració: Observatori de Dades Culturals. Ajuntament de Barcelona

Es pot comprovar la concentració de l'oferta d'ensenyaments artístics (no superiors) en alguns barris de la ciutat

L'oferta d'educació cultural no abasta de la mateixa manera totes les edats. Això dificulta un abordatge intergeneracional

Una altra desigualtat és el desequilibri d'oferta en la formació entre llenguatges artístics

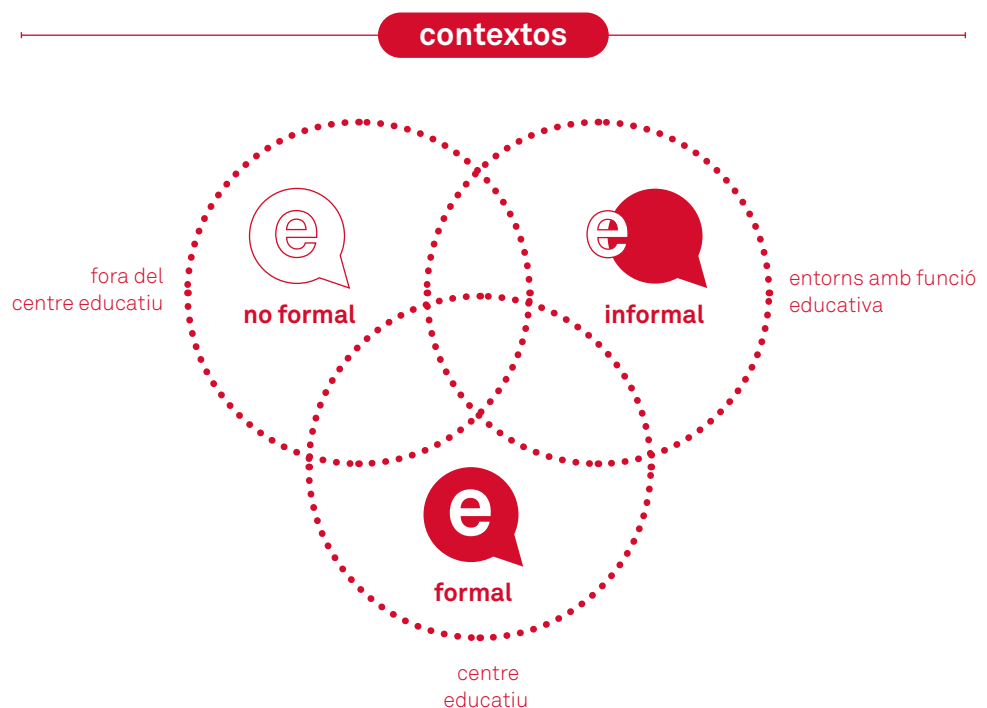
En aquest cas es pot comprovar la concentració de l'oferta d'ensenyaments artístics en alguns barris de la ciutat (Eixample, Sarrià i Gràcia o les Corts) respecte d'altres territoris i, especialment, els de la perifèria urbana.

Aquesta distribució desigual no només afecta les persones i comunitats, sinó també els centres educatius. Alguns d'aquests centres disposen de més recursos culturals educatius al seu entorn, mentre que d'altres, veuen agreujades les dinàmiques de segregació per aquestes mancances al seu territori. És a dir, tal com es planteja en el Projecte educatiu de ciutat, la ciutat és en si mateixa un agent educador, i aquest entorn educatiu i la seva diversitat cultural incideixen en el desenvolupament personal de la ciutadania.

Al costat de la desigualtat territorial també es produeixen altres mancances. L'oferta d'educació cultural no abasta de la mateixa manera totes les edats. Tot i els avenços, encara queden en un segon pla les persones adultes, les persones grans, els infants en edat 0-3 i les seves famílies (en conjunt) com a població diana. Això dificulta un abordatge intergeneracional.

I, finalment, i connectat amb aquesta darrera, trobem una altra desigualtat: la del desequilibri d'oferta en la formació entre llenguatges artístics. És a dir, existeixen expressions, com per exemple la música, que tenen una oferta formativa més àmplia que d'altres, com en el cas de les arts visuals, en què la manca d'oferta és evident en la major part de territoris de la ciutat.

Un altre element que amplia i potencia aquesta desigualtat és el fet de no tenir en compte el fet educatiu com allò que té lloc en diferents contextos que són inseparables i estan directament interrelacionats: el context **formal** (o reglat del centre educatiu i en horari lectiu), el **no formal** (fora del centre educatiu) i l'**informal** (en espais i entorns no considerats com a educatius, però que tenen una funció educativa bàsica).

Les desigualtats, tant en la participació com en les oportunitats per a la formació, cal abordar-les de manera estructural

Hi ha una fractura sistèmica entre el sistema cultural i el sistema educatiu que ha comportat un conjunt de conseqüències

Aquestes desigualtats, tant en la participació com en les oportunitats per a la formació, cal abordar-les de manera estructural. A Barcelona, existeixen valuoses experiències (públiques, comunitàries i privades) que promouen la intervenció cultural educativa. I, fins tot, l'aposta estratègica que es va fer fa anys al voltant del Projecte educatiu de ciutat (i la concepció de la ciutat com a espai d'aprenentatge) preveia la necessitat d'afrontar aquesta situació. També, en els darrers anys, determinats programes i accions en el marc del Consell d'Innovació Pedagògica i el Pla de barris han apuntat en aquesta direcció. Però, tot i això, fins ara no ha estat una de les prioritats principals desenvolupar polítiques públiques estructurals de cultura i educació **de manera conjunta i amb visió global**. A la ciutat, la relació entre cultura i educació ha estat condicionada per una lògica de segmentació institucional i per una concepció instrumental del vincle entre aquests dos àmbits.

Hi ha, per tant, una fractura sistèmica entre el sistema cultural i el sistema educatiu que s'ha anat consolidant amb el temps i que avui en dia té un conjunt de conseqüències:

1. Falta d'un objectiu comú i compartit

Manca un diagnòstic compartit i comú des dels àmbits cultural i educatiu. Més aviat, "l'altra" (cultura o educació) s'ha presentat com a oferta complementària (en termes de públic o en termes d'enriquiment del currículum), però no s'ha articulat una oferta orientada a un objectiu comú i compartit.

2. Desconnexió entre el sistema educatiu i cultural

Tant el sistema educatiu com el cultural tendeixen a concebre de manera separada el raonament, la capacitat crítica i la investigació (pensament), de les esferes de l'experiència (acció) i de la sensibilitat (emoció). Aquesta desconnexió està vinculada també a un abordatge segmentat del coneixement, a la fragmentació de sabers i la dificultat per treballar de manera transdisciplinària.

3. Relació vertical i unidireccional

S'estableixen relacions verticals, unidireccionals (o, en ocasions, d'aïllament) entre els sistemes cultural i educatiu. Per exemple, l'escola es veu com a receptora i divulgadora de creacions artístiques produïdes en altres espais, i no com un centre generador de continguts i projectes artístics i creatius.

4. Coordinació insuficient entre les dues xarxes

Manca de continuïtat en els itineraris formatius per l'absència de coordinació entre els agents culturals i els educatius. Els esforços per connectar les dues xarxes i establir itineraris de continuïtat en la formació i la pràctica cultural són imprescindibles.

5. Mancances en la pedagogia cultural a nivell docent

La formació i sensibilització del professorat en aspectes vinculats a la pedagogia cultural s'ha d'apropar més als centres de creació contemporània o de pensament. Si tenim en compte la importància del rol dels docents com a formadors i promotors en el desenvolupament d'hàbits culturals, les actuacions adreçades a aquest col·lectiu seran especialment estratègiques.

Històricament

Actualitat

Objectiu

A més, es manifesta una major visibilitat de la cultura institucional en relació amb altres pràctiques culturals produïdes des de les vores del sistema, que ha contribuït a homogeneïtzar les expressions culturals i ha deixat a fora una gran diversitat que ha jugat en contra de la riquesa cultural i de la igualtat d'oportunitats.

1. Creacions artístiques realitzades en l'àmbit educatiu

El sistema cultural tendeix a classificar les creacions artístiques produïdes en l'àmbit educatiu o comunitari com a subsidiàries ("art juvenil, infantil, comunitari"). Això comporta que, des dels sistemes i les institucions de validació de processos i creacions artístiques i culturals, que distingeixen allò que és valuós i de qualitat, respecte d'allò que és superflu o mancat de rigor, hi pugui haver un cert biaix de reconeixement respecte de quina sigui l'autoria de les produccions.

2. Les relacions entre agents educatius i culturals

Com a conseqüència de tots els apartats anteriors, cal esmentar com les relacions entre agents educatius i culturals estan condicionades moltes vegades per la manca de recursos i de reconeixement institucional. La falta d'una política clara i continuada al voltant dels ensenyaments artístics és un exemple que s'afegiria al de la necessitat de reforçar la dimensió educadora de les organitzacions culturals (grans o petites: museus, teatres, centres culturals, etcètera). Tot i la tendència de nous programes i iniciatives dels darrers anys, caldria fer un pas més ambiciós en aquesta direcció de tenir més pes i reconeixement.

Desenvolupar polítiques culturals educatives per fer front a les desigualtats és assumir la necessitat de treballar per l'equitat i des de la diversitat

Una de les riqueses i potencialitats de Barcelona és aquesta diversitat i alta densitat d'agents culturals i educatius

Els dèficits i les mancances del sector educatiu i cultural s'han d'afrontar aprofitant les potencialitats que té una ciutat com Barcelona

3. Reconeixement a la diversitat de les expressions culturals

No es preveuen suficientment les formes múltiples en què es pot donar la participació cultural, així com tampoc les capacitats de les persones i les comunitats com a agents culturalment actius. En general, els programes culturals i educatius s'han concentrat per fer front a les carències i les privacions de les persones, les comunitats i els territoris. Però sovint s'ha produït que aquesta mirada ha descuidat i infravalorat els seus coneixements, intel·ligències i capacitats diverses (a vegades, ni tan sols concebudes com a tals). Això és particularment important en parlar de desenvolupament comunitari i participació en l'àmbit cultural de la ciutat. En aquest sentit, en línia amb acords internacionals promoguts per l'ONU o la UNESCO (veure annex), és necessari un reconeixement de la diversitat i l'heterogeneïtat d'expressions culturals i del seu valor per abordar les desigualtats.

En definitiva, cal reconèixer que la cultura, allò cultural, és alhora instància de conflicte i consens, de selecció de les diferències i de negociació del que es comparteix, d'accions inclusives i de pràctiques excloents, de representacions hegemòniques i de construcció d'alternatives. En aquest sentit, desenvolupar polítiques culturals educatives per fer front a les desigualtats és assumir la necessitat de treballar per l'equitat i des de la diversitat. Aquest pot ser un dels trets més complexos i que suposen un repte més important: el fet de plantejar-ho des de la lògica de l'equitat i defugint una norma o referent únic, general i comú en el seu desplegament. Això implica, doncs, desenvolupar intervencions específiques en funció de les diferents necessitats, tenint en compte la diversitat de pràctiques i agents culturals i educatius presents a cada territori. Precisament, una de les riqueses i potencialitats de Barcelona és aquesta diversitat i alta densitat d'agents culturals i educatius. I, per tant, que es puguin desenvolupar projectes i accions educatives inspirades per diferents corrents i plantejaments pedagògics.

Tots aquests motius són els que justifiquen una mesura de govern que, de manera molt sintètica, ha de contribuir a resoldre:

1. El desequilibri de recursos i oportunitats educatives i culturals als territoris de la ciutat.
2. La manca d'una estratègia comuna entre institucions educatives i culturals.
3. La fractura sistèmica i de reconeixement mutu entre sistema cultural i educatiu.
4. La manca de reconeixement de les capacitats culturals i creatives de la ciutadania i la seva heterogeneïtat com una condició per fer possible l'accés i la participació a la vida cultural.

La resposta al "perquè d'aquesta mesura de govern" ve donada per aquesta diagnosi i localització dels dèficits i les mancances, i pel reconeixement que cal afrontar-los de manera diferent a l'habitual, aprofitant les potencialitats que té una ciutat com Barcelona.

4

Finalitats i objectius generals de la mesura

Finalitats

- 1** Avançar en el desenvolupament d'una política pública transversal en els àmbits cultural i educatiu.
- 2** Reduir les desigualtats existents en el dret a la participació en la vida cultural de la ciutat, a partir del reequilibri de recursos disponibles al conjunt de barris i territoris de la ciutat, d'una banda, i del reconeixement de la diversitat de capacitats i potencialitats de les persones i comunitats, de l'altra.
- 3** Garantir l'equitat d'oportunitats en l'accés a l'educació de qualitat i al llarg de la vida, promovent la innovació pedagògica vinculada a la formació artística i cultural.
- 4** Avançar en una concepció integral de les relacions entre els àmbits d'educació i cultura, connectant les diferents dimensions implicades en l'educació cultural i artística: capacitat crítica i d'investigació (pensament), experiència i treball en equip (acció) i subjectivitat i sensibilitat personals (emoció).

Objectius

- 1** Desenvolupar i assegurar, en la mesura que sigui possible, una oferta cultural educativa equilibrada territorialment i dirigida a població de totes les edats i al llarg de tota la vida. Per tant, establint itineraris de continuïtat tant en els contextos escolars, com fora del marc reglat i en l'àmbit comunitari. En funció de la situació actual, sembla urgent actuar, preferentment, en aquells territoris amb més dèficits i mancances.
- 2** Connectar agents culturals i educatius, tot superant la segmentació institucional i competencial.
- 3** Desenvolupar un tipus d'intervenció basada en les necessitats i capacitats detectades a cada territori i les seves especificitats, promovent la dimensió comunitària.
- 4** Valorar els centres educatius com a generadors de coneixement, continguts i creacions, més enllà del seu rol de divulgadors i transmissors. I, al mateix temps, potenciar la dimensió educadora dels centres culturals i dels espais de creació de la ciutat.

-
- 5** Vincular els processos i els agents de la creació contemporània (i el seu compromís amb els valors intrínsecs de la cultura: la llibertat creativa, la formació estètica i l'expressivitat, la memòria, la recerca...) com a motors del desenvolupament educatiu de la ciutat.
 - 6** Contribuir al reconeixement de les capacitats de les persones i les comunitats. Promoure l'emergència d'altres centralitats i el focus de creació i de difusió cultural més enllà de les institucions que actualment vertebraven la xarxa.
 - 7** Reconèixer i impulsar el desenvolupament de pedagogies d'educació cultural i artística múltiples i heterogènies que: comparteixen el respecte pels coneixements diversos, la sistematització i el rigor en l'adquisició dels llenguatges expressius, l'aprenentatge universal inclusiu i el protagonisme de les persones en el procés d'aprenentatge.
 - 8** Dotar de recursos i reconeixement els agents culturals i educadors perquè puguin dur a terme aquests objectius.

5

**El
desplegament
de la mesura**

Aquesta mesura de govern proposa desplegar una política pública municipal de cultura i educació a partir de tres grans eixos:

EIX 1 Contextos escolars i d'educació formal

Desenvolupar programes que vinculin cultura i educació en totes les etapes educatives, des de l'educació infantil fins als ensenyaments postobligatoris

Fa referència al desenvolupament de programes que vinculen cultura i educació en el si de l'escola, en totes les seves etapes, des de l'educació infantil (0-6), la primària i la secundària, fins als ensenyaments postobligatoris.

En un context de canvi de paradigma educatiu com el que està vivint actualment el sistema escolar, cal insistir en el rol especialment significatiu de les pràctiques artístiques en aquestes transformacions educatives. Més pes dels llenguatges artístics a l'escola apunta al propòsit humanista de la formació de la ciutadania per al segle XXI, alhora que contribueix a articular un enfocament integral de l'educació, en el qual l'infant esdevingui el centre de l'aprenentatge, experimenti i creixi cooperant amb els iguals.

Les escoles i els instituts esdevenen centres de creació, participació i producció cultural

D'aquesta manera, les escoles i els instituts estan esdevenint centres de creació, participació i producció cultural. Això vol dir que formen part del sistema cultural de la ciutat, juntament amb els centres i els programes culturals (museus, centres d'art, centres cívics, biblioteques, fàbriques i espais de creació, teatres, cinemes, auditoris, sales de música en viu, festivals, etcètera), els quals també cal considerar com a espais educadors.

El canvi de paradigma i mirada haurà de servir per comprometre els agents culturals i educatius

Més enllà de promoure "activitats" i "programes" puntuals, cal ampliar i estimular la posada en marxa de processos de cooperació sostenibles i amb aportacions recíproques entre entitats i institucions culturals i educatives. Una de les virtuts de l'expressió artística és que la transversalitat pròpia d'aquests llenguatges fa possible que es puguin aplicar a qualsevol àrea curricular. Per tant, es poden abastar les diferents dimensions de l'aprenentatge que identifica l'Informe Delors per a la UNESCO:

Aquest canvi de paradigma i mirada haurà de servir per comprometre els agents culturals i el seu treball en col·laboració amb els docents i els agents educatius. De la mateixa manera, haurà d'ajudar a valorar els centres educatius en el desenvolupament cultural de la ciutat.

Cultura i educació, adquireixen una importància transcendental, també, en aquelles propostes que es puguin donar fora del context reglat i formal

Es consideren les intervencions desenvolupades en:

- Equipaments educatius de formació reglada fora de l'horari lectiu
- Altres equipaments culturals i educatius

22
DES/
2018

Cal tenir en compte tots els agents, tant els públics com els d'iniciativa privada, social o comunitària

També cal abordar la fractura existent en la formació cultural i artística i la manca de continuïtat en els itineraris

Tal i com especifica el Programa de ciutats educadores, allò que és educatiu transcendeix l'escola i impregna tota la realitat. Per tant, en parlar de cultura i educació, adquireixen una importància transcendental aquelles propostes que es puguin donar fora del context reglat i formal.

En aquest apartat es consideren tant les intervencions que es desenvolupen dins els equipaments educatius de formació reglada fora de l'horari lectiu, com les que tenen lloc en altres equipaments culturals i educatius (no obligatoris o no formals). Tot i que es posaria un èmfasi especial en aquells equipaments culturals de proximitat (centres cívics i biblioteques) i en els centres municipals d'ensenyaments musicals, cal tenir en compte tots els agents, tant els públics com els d'iniciativa privada, social o comunitària, ja que el seu conjunt constitueix el mapa de recursos d'ensenyaments artístics i d'accés a la cultura disponibles a cada barri.

De fet, l'aposta per una reorientació de la carta de serveis de les escoles municipals de música, a banda de plantejar un enfocament pedagògic més pluridisciplinari, també va en la direcció d'ajudar a reequilibrar l'oferta des d'un punt de vista territorial: més col·laboració de les escoles municipals de música amb els centres educatius del territori, treballant de manera complementària amb la resta d'agents culturals, contribuirà a l'enriquiment de l'oferta actual.

En aquest eix s'ha d'abordar, també, la fractura existent, des d'un punt de vista generacional, en la formació cultural i artística i la manca de continuïtat en els itineraris. Ens referim a la desconexió entre les propostes que vinculen cultura i educació adreçades a infants i adolescents, per una banda, i les dirigides a públic adult i amb la perspectiva d'educació al llarg de la vida, per una altra.

El rol de les famílies en la creació d'hàbits culturals és fonamental; per tant, aquest rol haurà d'esdevenir un objectiu central de les polítiques públiques que cal proposar.

També cal reconèixer i promoure, especialment, la dimensió pedagògica dels projectes culturals populars i comunitaris desenvolupats per entitats de cultura tradicional, per organitzacions i projectes de creació artística participativa i comunitària i per grups i col·lectius informals.

EIX 3 Dimensió educativa dels centres culturals de la ciutat i la formació d'agents de mediació per al desenvolupament de programes de cultura i educació

Els equipaments culturals de la ciutat tenen un rol fonamental com a agents educatius

Els equips i les persones dedicades a l'educació i la formació cultural han de tenir reconeixement institucional i professional

Cal afavorir la formació d'agents culturals que contribueixin a la cocreació de projectes compartits entre les pràctiques culturals i les educatives

Es tracta d'abordar la dimensió educativa dels equipaments culturals de proximitat, museus, grans centres culturals i fàbriques de creació, així com la posició estratègica d'aquesta dimensió en la definició dels seus projectes culturals.

D'altra banda, es planteja la necessitat d'avançar en el desenvolupament del rol en la formació de professionals de la pedagogia i la mediació que faciliten l'aprenentatge i el desenvolupament de la pràctica i creació artística. Aquesta última línia de treball està directament vinculada amb els centres d'ensenyaments artístics superiors de la ciutat.

En aquest sentit, per al desenvolupament d'aquestes dues línies de treball, cal tenir en compte diverses premisses.

PREMISSES

1 Equipaments culturals com agents educatius

Més enllà dels objectius de difusió, programació i exhibició, els equipaments culturals de la ciutat tenen un rol fonamental com a agents educatius. Per tant, d'una banda, han de reforçar el seu lligam i treballar conjuntament amb els diferents centres educatius de la ciutat. De l'altra, han d'avançar en la vinculació amb el seu entorn de proximitat i els agents del territori més immediat.

2 Aportar els recursos necessaris als centres educatius

Cal treballar perquè els centres culturals que promoguin la seva dimensió educativa tinguin els recursos adequats a uns objectius i responsabilitats que han de ser centrals en les seves organitzacions. A més, cal treballar perquè els equips i les persones dedicats a l'educació i la formació cultural tinguin reconeixement institucional i professional adients.

3 Garantir la qualitat

La producció i la difusió de les pràctiques culturals i educatives, es desenvolupin on es desenvolupin (institucions culturals, espais, centres educatius, etcètera), han de poder assegurar unes condicions tècniques de qualitat.

4 Incentivar la formació d'agents culturals

Cal afavorir la formació d'agents culturals que puguin desenvolupar una funció medidora entre les institucions i les pràctiques culturals i les educatives, contribuint a la cocreació de projectes compartits.

5 Afavorir la inclusió

Cal incorporar criteris d'equitat i avançar en la inclusió de persones de diferents edats, origen, territori, gènere, estatus social i diversitat funcional, ja es tracti de persones educadores, d'agents mediadors com d'usuaris o aprenents.

6

Línies d'actuació

- 6.1 Elaboració d'un pla d'acció
- 6.2 Lideratge i impuls
interadministratiu de la mesura
- 6.3 Línia específica de
subvencions de cultura
i educació
- 6.4 Ampliació de les funcions
del Centre de Recursos
Pedagògics de Sant Andreu
com a Centre de Recursos
Artístics de Barcelona
- 6.5 Convocatòria unificada
de projectes al Consorci
d'Educació de Barcelona
- 6.6 Ampliació de la xarxa d'escoles
municipals de música
de Barcelona
- 6.7 Consell d'innovació
pedagògica.
El projecte "Oportunitats"
- 6.8 Projecte comú d'indicadors
de cultura i educació

Mesura de govern amb dos grans marcs d'actuació:

1. Pla d'acció amb la participació d'agents culturals i educatius de la ciutat (2019-2026)
2. Establiment d'una estructura transversal de lideratge i promoció de la mesura

Aquesta mesura de govern es desplegarà a través de dos grans marcs d'actuació. D'una banda, l'elaboració (6.1) d'un pla d'acció amb la participació d'agents culturals i educatius de la ciutat, així com l'establiment d'una estructura transversal de lideratge i promoció de la mesura (6.2). També es desplegaran altres actuacions (6.3, 6.4, 6.5, 6.6 i 6.7).

6.1 Elaboració d'un pla d'acció

Aquesta mesura de govern proposa l'elaboració i disseny d'un pla d'accions per al període 2019-2026. Aquest pla contindrà el conjunt d'iniciatives que caldrà desenvolupar i els recursos necessaris per fer-ho. S'elaborarà amb la participació d'agents culturals educatius amb experiència i trajectòria en projectes significatius a la ciutat, tant des de la iniciativa pública, com l'associativa i la privada.

Es preveu organitzar diversos grups de treball heterogenis a partir dels quals es definiran les propostes d'accions i programes que caldrà desenvolupar.

Els principis metodològics que s'hauran de tenir en compte a l'hora de desplegar una política cultural educativa de ciutat i, per tant, de definir el pla d'acció, es detallen a continuació:

Pla d'acció

- Reconeixement, interdependència i col·laboració
- Hibridació i adaptació
- Principi de realitat i aprenentatge universal inclusiu
- Estructures de governança i participació
- Model diagnòstic-acció-avaluació

Reconeixement, interdependència i col·laboració

Els problemes complexos i multidimensionals vinculats a la cultura i l'educació requereixen respostes integrals, i demanen maneres de fer diferents a les habituals. Cal entendre els límits de les institucions per abordar aquests problemes de manera aïllada. Així ho reconeixen organismes internacionals de l'àmbit de l'educació i la cultura, que certifiquen la necessitat de la cooperació i la integració interadministrativa. Diverses experiències innovadores, en l'àmbit local, demostren l'eficàcia de la intervenció transversal, que va més enllà de les competències de cadascuna de les àrees i departaments.

Aquestes polítiques i programes estratègics en l'àmbit de la ciutat han de donar cabuda a totes les propostes singulars i específiques que s'adaptin a cada territori i cada realitat territorial.

És fonamental establir polítiques estructurals amb un plantejament de governança i una estratègia que facilitin col·laboracions estables entre organitzacions diverses (públiques, privades, comunitàries) autodefinides com educatives i culturals.

Els problemes complexos i multidimensionals vinculats a la cultura i l'educació requereixen respostes integrals i demanen maneres de fer diferents a les habituals

Cal promoure la creació d'aliances entre les institucions i el teixit associatiu i la ciutadania per impulsar projectes transformadors en què tota la comunitat educativa se senti corresponsable

Hibridació i adaptació

Més enllà de la interacció entre agents culturals i educatius, també es pretén facilitar la hibridació de les escales barri-ciutat, les pedagogies consolidades i les emergents, de les propostes públiques i les comunitàries, així com de les diverses disciplines artístiques.

Cal promoure la creació d'aliances entre les institucions i el teixit associatiu i la ciutadania per impulsar projectes transformadors en què tot el territori i tota la comunitat educativa se senti corresponsable i decisiva de les accions.

Finalment, cal afegir que la diversitat és un valor clau. No existeix un model únic o una recepta per dissenyar i implementar programes i projectes d'educació cultural i artística. Les iniciatives en aquest àmbit s'han de poder construir a partir de les característiques i necessitats del context i, molt especialment, de la comunitat i territori que serà objecte i subjecte de la intervenció.

Principi de realitat i aprenentatge universal inclusiu

El programes culturals i educatius han d'incorporar el que s'anomena principi de realitat en la formació i l'educació artística i cultural. És a dir, cal treballar a partir de pràctiques creatives reals, com per exemple el desenvolupament d'una obra d'art, una coreografia o una presentació musical, entre d'altres. No es tracta de limitar la formació a la simulació d'aquestes pràctiques, sinó d'aprendre a partir de la pràctica real.

Aquest principi de realitat es concreta en la participació activa de les persones a la vida cultural de la ciutat. És a dir, les persones assumeixen responsabilitats i formen part de projectes i esdeveniments oberts com, per exemple, el procés de desenvolupament d'una exposició, una festa major o un espectacle.

El programes culturals i educatius han de treballar a partir de pràctiques creatives reals

Estructures de governança i participació

És necessari un marc de referència que permeti:

- Ordenar i completar el conjunt d'actuacions i polítiques públiques que es fan en educació i cultura
- Establir una mirada global dels diferents actors que participen

En termes generals, es fa necessari un marc de referència que, de manera coordinada, permeti, en primer lloc, ordenar i completar el conjunt d'actuacions i polítiques públiques que es fan en matèria d'educació i cultura, liderades o promogudes des de diferents institucions municipals i el Consorci d'Educació de Barcelona. I, en segon lloc, establir una mirada global o compartida dels diferents actors (públics, privats, de l'àmbit comunitari) que participen en aquest terreny, més enllà de l'administració local. En definitiva, ha de permetre sumar esforços i recursos i donar coherència a les accions que es portin a terme.

És necessari preveure la creació d'espais de governança adaptats a les característiques dels agents presents a cada territori. Es poden aprofitar estructures transversals existents per no duplicar espais de coordinació (pla de desenvolupament comunitari, etcètera) o bé, si és necessari, crear una estructura específica (taula de cultura i educació, jornades anuals, etcètera). En tots els casos, caldrà definir clarament les funcions i els objectius d'aquestes estructures de governança, de manera que resultin coherents entre sí.

De fet, l'èxit del desplegament de les accions que es defineixi vindrà de la capacitat de participació activa de la ciutadania i els agents socials, culturals i educatius d'un territori en la detecció de necessitats, la presa de decisions i el desplegament de les accions.

Model diagnòstic-acció-avaluació

L'execució de les propostes aniran en base a un diagnòstic inicial

Els indicadors i l'estratègia d'avaluació, hauran de ser transversals i compartits per facilitar una anàlisi conjunta

El disseny, el desplegament i la valoració de les accions i els projectes definits en aquest pla d'acció s'ha d'estructurar basant-se en la identificació de necessitats i els actius de cada territori, la definició i l'execució de les propostes en base a aquest diagnòstic i, finalment, l'avaluació en relació amb la situació de partida.

Es treballarà perquè l'avaluació es faci considerant, molt especialment, el diagnòstic inicial i les expectatives de transformació. Els indicadors de seguiment i avaluació s'han de consensuar amb els agents i, per tant, han de poder ser específics segons el territori i les activitats desenvolupades. Tanmateix, determinats indicadors i, en general, l'estratègia d'avaluació, hauran de ser transversals i compartits per facilitar una anàlisi de conjunt de la política en l'àmbit de ciutat.

6.2 Lideratge i impuls interadministratiu de la mesura

Valors que pretén impulsar aquesta mesura:

- La construcció d'una visió compartida i integral entre els àmbits cultural i educatiu
- El treball amb perspectiva transversal
- La cooperació entre administracions

Es proposa que la seu d'aquesta mesura sigui Fabra i Coats per tal de convertir-lo en un punt de trobada d'agents educatius i culturals

Aquesta mesura ha estat, en bona part, fruit de la tasca conjunta i transversal de responsables polítics, directius i tècnics de les àrees municipals i institucions que, conjuntament, hauran de liderar el desplegament i la posada en marxa d'aquesta mesura i del pla d'acció que se'n deriva. Es tracta de **l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, l'Institut de Cultura de Barcelona i el Consorci d'Educació de Barcelona**. La metodologia d'elaboració d'aquesta mesura incorpora els valors que pretén impulsar: la construcció d'una visió compartida i integral entre els àmbits cultural i educatiu, el treball amb perspectiva transversal i la cooperació entre administracions.

Per tant, aquesta mesura també proposa la consolidació d'una estructura transversal entre aquests tres actors administratius i el disseny d'espais de seguiment periòdics, en els quals es puguin incorporar referents de districtes i d'altres àrees i programes municipals (com per exemple Pla de Barris) que puguin estar implicades d'una manera o d'una altra en el desplegament dels diferents programes i accions.

Finalment, es proposa que el recinte de Fabra i Coats sigui la seu de la plataforma interadministrativa (on formalitzar el treball conjunt entre els diferents departaments municipals implicats en el lideratge d'aquestes polítiques) i de desenvolupament i avaluació de polítiques educatives i culturals. Aquest nucli urbà, on actualment ja conviuen equipaments i entitats culturals i educatives diverses, ha de convertir-se en un espai de referència en l'àmbit de la ciutat per al desenvolupament de polítiques i programes que vinculin educació i cultura. El recinte de Fabra i Coats ha de ser un punt de trobada d'agents educatius i culturals i un aparador de propostes desenvolupades a partir de projectes que vinculen ambdós sistemes.

Metodologia

Valors que pretén impulsar aquesta mesura

La construcció d'una visió compartida i integral entre els àmbits cultural i educatiu

El treball amb perspectiva transversal

La cooperació entre administracions

Punt de trobada d'agents educatius i culturals

6.3 Línia específica de subvencions de cultura i educació

Partida per a la convocatòria 2019: 400.000 €

En aquesta mateixa línia, està previst el desplegament d'una línia conjunta de subvencions promoguda des de l'ICUB i l'IMEB per donar suport a projectes que vinculin cultura i educació a Barcelona i dotada amb una partida de 400.000 € per a la convocatòria 2019.

6.4 Ampliació de les funcions del centre de recursos pedagògics de Sant Andreu com a Centre de Recursos Artístics de Barcelona

El Centre de Recursos Pedagògics (CRP) Sant Andreu ha passat a ser l'òrgan de referència de l'ensenyament formal de la ciutat pel que fa a projectes i processos artístics i culturals que es desenvolupen a l'aula

Des del Consorci d'Educació de Barcelona s'han reorganitzat les funcions d'alguns dels Centres de Recursos Pedagògics perquè s'adeqüin a les noves necessitats educatives i s'especialitzin, esdevenint referents en tres àmbits identificats com a claus per a la millora de l'aprenentatge: les tecnologies del coneixement i l'alfabetització digital; l'humanisme i els valors de ciutadania; els llenguatges artístics i l'accés a la cultura.

En aquest cas, el Centre de Recursos Pedagògics (CRP) de Sant Andreu ha passat a ser l'òrgan de referència de l'ensenyament formal de la ciutat pel que fa a **projectes i processos artístics i culturals** que es desenvolupen a l'aula.

La seva ubicació dins el recinte de Fabra i Coats enforteix l'aposta estratègica de convertir aquest recinte en un referent per al desplegament de projectes i programes que vinculin cultura i educació.

29
Mesura de govern

6.5 Convocatòria unificada de projectes al Consorci d'Educació de Barcelona

El Consorci d'Educació de Barcelona ha desenvolupat una eina que ha facilitat als centres educatius la planificació dels programes

Des del Consorci d'Educació de Barcelona s'ha desenvolupat una eina que ha facilitat als centres educatius de la ciutat la planificació dels programes i els projectes que han de desenvolupar durant l'any escolar.

La convocatòria unificada permet agrupar els projectes proposats des de les institucions i els agents culturals, científics i socials de la ciutat per ser desenvolupats en clau de procés durant tot o una part important del curs escolar. Entre els programes inclosos en aquesta convocatòria destaquen, especialment, els basats en la pràctica i l'experimentació artística i cultural.

6.6 Ampliació de la xarxa d'Escoles Municipals de Música de Barcelona

Des de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) s'avança en l'ampliació i la consolidació de la xarxa d'escoles municipals de música

Des de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) s'avança en l'ampliació i la consolidació de la xarxa d'escoles municipals de música amb dues actuacions rellevants: la posada en marxa de dos equipaments nous als districtes de Sants-Montjuïc i de Sant Martí, i el trasllat, dins del recinte Fabra i Coats, de la seu de l'Escola Municipal de Música de Sant Andreu - Mestre Pich Santasusana, actualment ubicada a l'edifici Josep Pallach.

Així mateix, s'està treballant, per una banda, en la incorporació de nous itineraris formatius, a partir de l'aprenentatge basat en la interdisciplinarietat de llenguatges i la proposta d'activitats per a l'aprenentatge al llarg de la vida. I, per l'altra, per la consolidació del treball de caràcter comunitari, a partir de la col·laboració en propostes artístiques, culturals i educatives que es puguin desenvolupar amb la resta d'agents i equipaments educatius i culturals del territori.

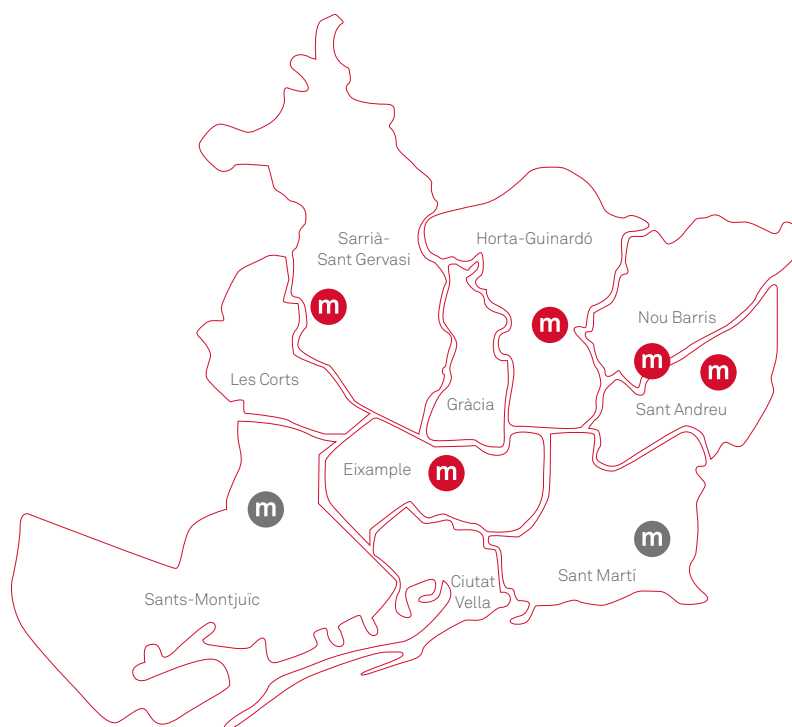
MAPA 2. Escoles Municipals de Música

Actuals

En projecció

Actualment el CIP
aplega 180 entitats
que ofereixen
5.305 activitats
educatives

6.7 Consell d'Innovació Pedagògica. El projecte "Oportunitats"

El Consell d'Innovació Pedagògica (CIP), impulsat per l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, va néixer amb l'objectiu d'impulsar la coordinació entre les institucions que oferien activitats educatives a les escoles de la ciutat. Actualment el CIP aplega 180 entitats que ofereixen 5.305 activitats educatives.

No només són els objectius que persegueix el CIP, sinó que els projectes que es promouen estan alineats amb l'esperit d'aquesta mesura de govern. Un bon exemple n'és el projecte "Oportunitats", que té l'objectiu de promoure l'equitat en l'accés a les activitats educatives i possibilitar l'accés gratuït d'infants i joves. Poden participar-hi tots els centres d'ensenyament públics i concertats que compleixen els barems de la resolució ENS/906/2014 del Departament d'Ensenyament (centres educatius de màxima complexitat), els centres d'educació especial, els centres de formació d'adults i les escoles bressol ubicades en entorns d'alta complexitat. Per al curs 2018-2019 s'hi destinaran 32.000 places.

6.8 Projecte comú d'indicadors de cultura i educació

Es treballarà en el desplegament d'un sistema comú d'indicadors d'avaluació de les polítiques i programes de cultura i educació, en col·laboració entre IMEB, ICUB, Consorci d'Educació de Barcelona i Xarxa de Biblioteques de Barcelona.

Col·laboració entre:

- IMEB
- ICUB
- Consorci d'Educació de Barcelona
- Xarxa de Biblioteques de Barcelona

Annex

Corpus de mesures administratives i declaracions de referència per a aquesta mesura

Context global

- Declaració Universal dels Drets Humans. L'article 27 explicita que tota persona té dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat. És d'una importància vital l'aprovació, l'any 2009, de l'Observació General número 21, relativa a l'article 15 del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, que fa referència explícita al dret de tota persona a participar en la vida cultural.
- Declaració de Friburg sobre drets culturals.
- Declaració Universal sobre la Diversitat Cultural i Convenció sobre la Promoció i la Protecció de la Diversitat de les Expressions Culturals. UNESCO.
- Educació 2030. Declaració d'Incheon i marc d'acció per a la realització de l'Objectiu 4 de Desenvolupament Sostenible. UNESCO.
- Agenda 21 de la cultura. CGLU.
- Educació: hi ha un tresor amagat a dins. Informe Delors per a la UNESCO de la Comissió Internacional sobre Educació per al segle XXI.
- Repensar l'educació. Vers un bé comú mundial? UNESCO.
- Manual per a entorns d'aprenentatge innovadors. Informe OCDE.
- La naturalesa de l'aprenentatge. Informe de recerca OCDE.
- Informes de la Relatora especial de l'ONU en l'esfera dels drets culturals (2016, 2017, 2018).

Context local

- Estatut d'Autonomia de Catalunya. Especialment, l'article 22 pel que fa als drets i els deures en l'àmbit cultural, i els articles 40 i 42 pel que fa a les obligacions dels poders públics en aquest àmbit.
- Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.
- Informe sobre el dret al lleure educatiu i les sortides i colònies escolars (Síndic de Greuges de Catalunya).
- Consell Nacional de la Cultura i de les Arts. *L'educació superior en l'àmbit artístic a Catalunya. Estudi i proposta d'organització*. Informes CoNCA, IC15 (2018).
- Consell Nacional de la Cultura i de les Arts. *Aproximació a l'ecosistema dels ensenyaments artístics de caràcter professional a Catalunya*. Informes CoNCA, IC10 (2016).
- Carta municipal de Barcelona.
- Carta de ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona.
- Pla estratègic del Consorci d'Educació de Barcelona.
- Mesura de govern. Impuls al Projecte educatiu de ciutat. Ajuntament de Barcelona.
- Mesura de govern. Focus infància i ciutadania 2017-2020. Ajuntament de Barcelona.
- Estratègia d'inclusió i reducció de les desigualtats 2017-2027. Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva.

**BC
N**

